

FORT BUNKER

Nummer 2/2000 Tidskrift för Fortifikationens Vänner Årgång 1

OBSERVATIONSVÄRNET
Värnlinjens spanande ögon

Bild t.v. och nedan Vid det gamla värnet 1862 strax norr om Viken lyssnar deltagarna på guiden Leif Högbergs berättelse om kulsprutevärnet och dess användning. En fältmässig kaffepaus med dopp smakar också bra tillsammans med ytterligare beskrivningar.

NÅGRA BILDER FRÅN BUNKERVISNINGARNA I SKÅNE I TRAKTEN AV VIKEN.

bild t.v.

Trots att övningskulsprutan bara är en svartmålad järnkonstruktion, ger den ett hotfullt intryck där den sticker ut ur embrassyren på det gamla värnet.

Ute på den gamla ängen vid Domsten ligger värnen tätt. Här får intresserade deltagare sitt lystmäte om Skånelinjens utbyggnad. Bilden t.v. visar att värnen inte bara kan ses från utsidan.

I DETTA NUMMER:

Våra betongvärn, del 1

Kulsprutevärn, Flygfält (KspF) Ett av våra mera sällsynta värn. Specialkonstruerat för skyddande av flygfält och med skjutmöjlighet runt hela värnet.

Sidan ...5

Observationsvärnet

Vi besöker obs-värn 11 vid den skånska sydkusten. Ett värn som byggdes sommaren 1939. Följ med tillbaka i tiden.

Sidan ...6

Kvarglömda och gömda?

I anslutning till Eriksbergs naturvårdsområde i mellersta Blekinge ligger två gamla pjäsvärn från 1940. Vad är detta? Vi behöver läsekretsens hjälp.

Sidan ...8

På upptäcksfärd

Vid ett besök i ett gammalt värn görs en underlig upptäckt. Läs mer och hjälp oss lösa gåtan..

Sidan ...14

EFTERLYSNINGEN !

Har du några minnesbilder och informationer kring försvaret av städerna i södra Sverige? Har du kanske några bilder liggande i lådorna som visar de gamla värnen i stadsmiljön?

Läs mer på sidan 10. Ditt bidrag kan bli en viktig del för bevarandet av vår militära historia.

FORT & BUNKER

Fort & Bunker utges av *Sällskapet Fortifikationens Vänner*, ett Sällskap med syfte att öka intresset för våra militära befästningsanläggningar och fortifikation. Sällskapet syftar också till att sprida kunskap och förståelse för bevarandet av dessa anläggningar som en länk till vårt militära kulturarv.

Medlemskapet är öppet för alla och kostar 160:-/år.

Medlemsavgiften insättes på pg **165 68 68 - 5**. Glöm inte att ange namn och adress på talongen.

GAMLA BILDER ?

Vi vill gärna låna dina gamla bilder från det militära livet. Har du bilder tagna FÖRE 1950 får du gärna höra av dig till oss. Alla bilder är av intresse, vare sig det är livet på luckan, övningarna eller uppställningar. Alla bilder ger en ledtråd som är värdefull i pusselarbetet med vår historia.

FORT & BUNKER

c/o Leif Högberg
Torsjö 21, 274 93 Skurup
telefon 0411 / 434 33
mobiltel: 0708 / 310 313
email: nytta@odata.se

Redaktör och ansvarig utgivare:
Leif Högberg

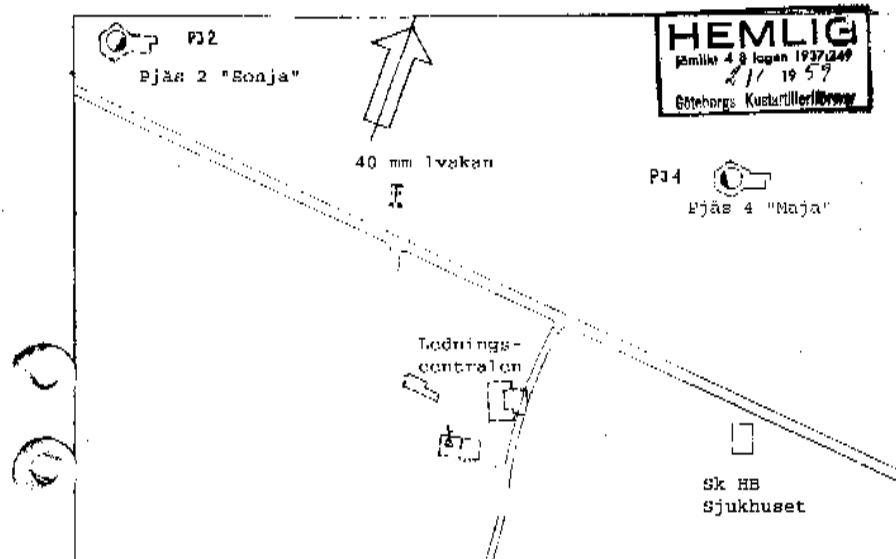
BEREDSKAPSMUSEET

Djuramossa
260 40 VIKEN
telefon 042 / 22 40 39

Innehållet i Fort&Bunker får gärna kopieras i privat syfte med angivande av källa. Bilder får dock ej användas utan skriftligt tillstånd. För insänt, icke beställt material eller bilder ansvaras ej. Kontakta alltid tidningen innan du skickar material eller bilder.

1941 - Anfall!

Anfall är underrubriken på Beredskapsmuseets nya utställning. Den 8 april 2001 öppnar utställningen som pågår under hela året. Den unika utställningen tar oss med till ett av de mest kritiska krigsåren, 1941. Det var då Tyskland angrep Ryssland. Det var också då Japan anföll USA vid Pearl Harbour den 7 december. Men det var också det året då de tyska tågen med soldater rullade genom Sverige.

Beredskapsmuseet invigdes 1997. Museet är privatägt av Johan och Mari Andréé. Samarbetsavtal med Fortifikationsverket gör det möjligt att visa en bestyckad pjäsbunker. Museet är unikt i Europa genom sin placering i ett nyligen nerlagt kustbatteri från andra världskriget. Vid museet finns en unik samling artilleripjäser och tillbehör från kustartilleriförsvaret i Skåne. Museet är också centrum för insamlandet av beredskapstidens historia. Tag gärna kontakt med museet, per brev eller telefon, om du har något du undrar över, eller kanske något föremål du vill donera till museet.

Besök gärna vår hemsida för aktuell information
www.beredskapsmuseet.com

ÖPPETTIDER 2001

MARS-APRIL	söndagar	11-17
MAJ	ons,tors,sön	11-17
JUNI-AUGUSTI	dagligen	11-17
SEP-OKT	ons,tors,sön	11-17
NOV	söndagar	12-16
STÄNGT	1 maj, 23 juni, 14 september	
ENTRÈ	vuxna 35:- barn 7-12 år 10:-	

Djuramossa, väg 111 mellan Helsingborg-Höganäs
Telefon 042-22 40 39

Ett unik skyddsrum

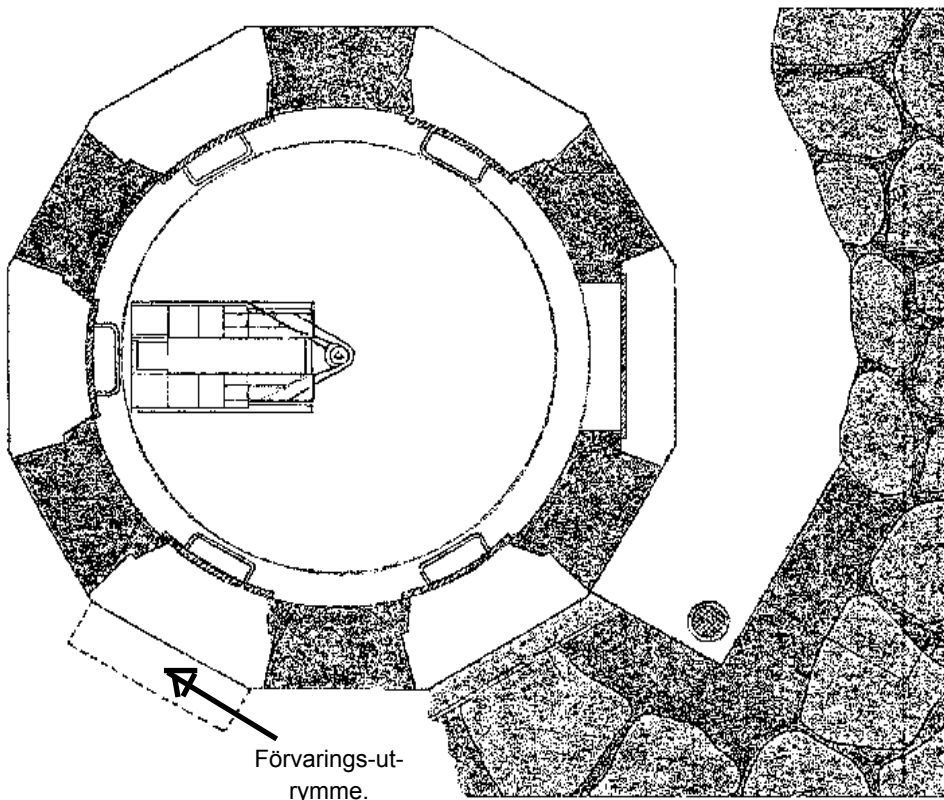
Beredskapsmuseets Johan Andreé betraktar ingången till skyddsrum Sk 108. Ett av de stora skyddsrum, med plats för nästan 50 liggande, som byggdes upp som en bakre reservlinje. Över 70 skyddsrum som detta byggdes längs med den skånska Öresundskusten. Arbetet pågår vid Beredskapsmuseet med att försöka bevara ett antal av dessa till eftervärlden i museiform.

Ett ammunitionsförråd med 21 cm granater i anslutning till en pjäsplats "någonstans i Sverige". Bilder av detta slag med imponerande vapen och/eller ammunition var vanligt under 1950-1970 talet. Konsten i att försvara sig består ju också i att kunna ge ett skräckinjagande intryck.

En sällsynt syn idag. Ett kulsprutevärn av typ Ksp F i Vännäs, Norrland. Värnet ligger ovanligt öppet och har ett stenmaskerat tak. Foto: Jörgen Sjöblom

KspF-värnet har en yttre diameter på 2,20 meter. Höjden (från bottenplatta till tak, utvändigt mått) är 2,40 meter. Invändigt är höjden endast 1,44 meter, en höjd som gav en ansträngande ställning för kulsprutebetjäningen. Vissa KspF-värn byggdes med en kraftig mur som skyddade ingångsdelen. Ritningen ovan visar en sådan variant. Normalt byggdes dock värnet utan denna typ av extra skydd. Ingången placerades då med öppningen mot eget område. Det mycket trånga värnet, endast ca. 3 kvm invändigt, hade tre förvaringsfack för ammunitionslådor o dyl. Ett av dessa är markerat på ritningen ovan.

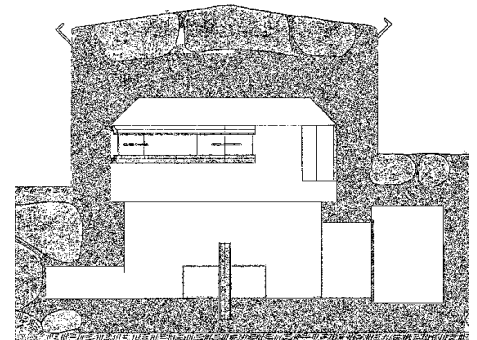
Bristen på tunga vapen gjorde att KspF-värnet ofta var bemannat med soldater som endast var utrustade med kulsprutegevär

I ett antal artiklar framöver skall vi titta på våra svenska betongvärn och bunkrar. Här kan du få en bild över de olika värn och försvarskonstruktioner som byggts i Sverige under modern tid, dvs. sent 1800-tal och in på våra dagar. Vi börjar med ett av de mera ovanliga värnen.

Kulsprutevärn "Flygfält", Ksp F

Vid ett antal flygfält, både vanliga och sk. krigsflygfält byggdes ett mindre antal värn av denna typ. Benämningen blev "Kulsprutevärn, typ F". Värnet hade 6 embrassyrer och ett rörligt kulsprutebord. Ksp-bordet var fastsatt vid en centrumaxel, mitt i värnet, och gav skytten möjligheter att vrida vapnet horisonten runt. Normalt byggdes 3-4 värn av denna typ i anslutning till flygfältområdets sidor. Genom placeringen och sitt utförande kunde värnens kulsprutor bestryka landningsbanor och tänkbara landsättningsplatser med flankerande eld,

Har du några frågor, eller förslag så är du välkommen att skriva till FORT & BUNKER, adressen är:

**FORT & BUNKER
Torsjö 21
274 93 SKURUP**

OBSERVATIONSVÄRNET

Värnlinjens spanande ögon

Längst fram och ofta högt beläget ligger försvarslinjens "ögon", observationsvärnen. I Skånelinjen tvingade terrängförhållanden och värnlinjens sträckning ofta fram en låg och utsatt placering.

Ystad och Simrishamn ligger det gamla observationsvärnet, nummer 11. Byggt sommaren 1939 som en del av de 270 värn som ingick i Skånelinjens första byggnads-omgång. Värnet med sitt rundade utförande

gjorde att värnen i denna del av linjen kom att ligga relativt öppet.

Vakande ögon

Observationsvärnets uppgift var att skydda observatörer och eldledare. Från värnets utsiktsspringor, vilka medgav 180° siktfält, kunde tänkbara landstigningsplatser och känsliga strandpartier övervakas. Värnet var mycket litet. De kraftiga betongväggarna gav ett mycket litet innerutrymme för de 3-4 observatörer som tjänstgjorde i värnet. Observationsvärnet fick, genom sitt utsatta läge, ett kraftigt utförande. Värn av denna typ var ju givetvis förstahandsmål för fientlig beskjutning. För det yttre skyddet svarade närliggande värn samt trupp i förberedda eldställningar.

Bild ovan: *Ingångschaktet har fortfarande kvar sin bräddtäckning, ovanligt med tanke på läget vid en strand. Träluckan brukar ofta få fungera som ved till grillbrasorna på stranden.*

de har efter 60 års sandflykt hamnat lite "bakom" sitt ursprungliga läge. Idag måste man stå på taket för att kunna se strandlinjen. 1939 låg värnet med en vidsträckt utsikt över de långgrunda stränderna. Den flacka strandmiljön på östra sydkusten

Följ med på en tur i värn 11 hösten 1939

Vi nalkas värnet från baksidan längs en liten markerad led. Alla spår efter byggandet är noggrant avlägsnat. Vi känner en svag doft av vedrök. Vi skimtar en liten

kulle framför oss, det måste vara observationsvärnet. En fänrik vinkar in oss genom en lucka i det heltäckande kamouflaget.

Över värnets sidor är spänt "rävnät" det som vi idag kallar hönsnät. I nätet är instuckat grenar, tygbitar och strandgräs. Ingången vinklar tvärt till höger och sedan till vänster och vi står inne i värnet. I det trånga utrymmet står två underofficerare med kikare och avspanar kustlinjen.

Bild ovan: För värnets eget närförsvår finns en liten embrassyr bakåt. Härifrån kunde besättningen skjuta med handeldvapen. På senare modeller av värnen togs denna embrassyr bort.

Kikarna är fastsatta i speciella hållare för att minska risken för skakningar. Precis innanför den inre dörren står en liten kamin och sprider en gnutta värme, annars är det både kallt och fuktigt i det lilla värnet.

Trots att dörren är stängd drar det ordentligt genom siktöppningarna. Ett par hyllor och en telefon är den enda övriga utrustningen i värnet. Vi har fått nog av det trånga utrymmet och vänder ut igen, vid bakväggen finns värnets enda försvarsmöjlighet bakåt, en liten embrassyr för handeldvapen. I övrigt måste man förlita sig på de soldater som bevakar omgivningen utanför.

Den tunga ståldörren smäller igenom bakom oss och inte en enda strimma ljus tränger ut. Observationsvärnen var viktiga länkar i försvarslinjen och det var

viktigt att deras positioner inte avslöjades för tidigt.

En sommardag år 2000

När man nalkas det gamla värnet idag har man både parkeringsplats och kioskservering inom bekvämt avstånd. Visserligen bara under den varma delen.

Värn 11 ligger fortfarande på samma plats som vid vårt "besök" 1939. Omgivningen med sina sanddyner och tuvor av strandgräs har krupit lite närmare och "sänkt" ner värnet i terrängen. Under 1960-talet fick värnet en förstärkt stenmantel, kraftiga stenblock ingjutna i betong tillsammans med en kraftig betongsockel framför värnet. I övrigt är värnet i det närmaste helt oförändrat. De kraftiga krokarna för kamouflaget i grovt armeringsjärn sticker fortfarande ut från takkanterna. Värnet har

Bild ovan: De kraftiga järnkrokarna skulle bära upp maskeringsnätet. Än idag i stort sett omärkta av tidens tand. Järnen är grova doningar, hela 19 mm järn. På senare värn ersattes dessa krokarna med betydligt klenare dimensioner.

det typiska mjuka rundade utförandet som man bara upptäcker på värnen byggda under 1939. De runda kanterna gav upphov till oönskade ljusreflexer och en ny modell togs fram med kantigt utförande. Den gamla modellen finns bara längs den skånska sydkusten.

Idag ligger det gamla värnet där öde och tyst. Soldyrkarna uppskattar dock det lä som värnet ger för den snåla havsvinden. Vad som skall hända med det gamla observationsvärnet är det öde som väntar nästan alla värnen i den gamla försvarslinjen

– plombering och glömska. Men än finns det tid att beundra ett av de första värnen i den gamla försvarslinjen längs den skånska kusten

Värn 11 finner du vid Mälarhusens Strandbad längs kustvägen mellan Skillinge och Hammar. Följ skylten Mälarhusens Strandbad och parkera på parkeringsplatsen. Värnen ligger ca 50 meter snett åt höger från parkeringsplatsen. Sommartid är området en mycket välbesökt badplats.

KVARGLÖMDA OCH GÖMDA?

På Karingberget, som bildar "baksida" på naturreservatet Eriksberg, i mellersta Blekinge finns dessa två ovanliga pjäsvärn. De båda värnen, ett större och ett mindre, finns inte upptagna i någon befästningslista eller utsatta på någon karta. Båda värnen är byggda 1940, enligt årtalen ovanför dörrarna. Det var i samband med en vär-

ninventering i området som de båda pjäsvärnen upptäcktes. Värnen är av ett utförande som inte känns igen, eller stämmer med tillgängliga ritningar.

De två värnen har ungefär samma grundutförande, och det ena är något större än det andra. Embrassyluckorna som syns tydligt på bilderna är också av ovanligt utförande. Tydligt har

pjäsen rullats (?) in i värnet, utan omgång. Någon förankring, eller fast lavettarrangemang syns inte. I en av lavetrännorna syns dock tydliga spår efter sidriktningshjul (kan vara av senare datum) Värnen finns inte i något tillgängligt befästningsregister och har förbryllat militären.

Är det någon i läsekreten som kan lösa mysteriet med dessa båda "okända" värn i Blekinge.

Eller har du kanske själv exempel på fler "okända" värn. Hör av dig till oss på Fort & Bunker.

Det är i mellersta Blekinges havsband som de båda gamla värnen finns. Kartan ovan visar var de båda värnen ligger. Området tillhör Eriksbergs naturvårdsområde.

Bilderna tagna av Bengt Axeldal från Kimsebo AB i samband med undersökning av värn i området under sommaren 2000.

Bild på vänster sida:

Utifrån ger den stora, tvådelade, järndörren ett uppseendeväckande intryck. Det halvrundade utförandet är också ovanligt bland svenska värn.

Bild t.h. och ovan.

Pjäsrummet, eller uppställningsplatsen för den pjäs som stått grupperad här. Hålet i golvet mitt kan ha fungerat som någon form av "förankring" för pjäsen. Rännan är förmodligen för lavettens stödhjul (sidrullning). De stora ställuckorna är av ett utförande som inte observerats tidigare i svenska pjäsvärn. Trots sitt läge i anslutning till en vandringsled är de båda värnen i gott skick och ger dessutom ett nystädat intryck.

Bild nederst t.h.

Ovanför dörröppningen finner man årtalet 1940 inpressat i betongen. Värnen ger ett intryck av hastigt uppförande och har inte samma "finish" som andra värn från samma tidperiod.

EFTERLYSNINGEN!

Hej, mitt namn är Leif Högberg och jag är författare till boken Skånelinjen-det skånska kustförsvaret under andra världskriget. Jag är också redaktör för tidningen FORT&BUNKER och tillbringar mycket tid med att forska kring våra modernare befästningsanläggningar. I samband med skrivandet av Skånelinjen upptäckte jag att städernas försvar i södra Sverige var så omfattande att det förtjänade en egen avhandling.

Jag har nu påbörjat arbetet med denna nya bok, som alltså skall handla om hur försvaret av våra städer byggdes upp under första och andra världskriget, samt tiden därefter.

Boken skall i första hand behandla området i en linje från Göteborg till Västervik och söder därom. Och det är här som min efterlysning kommer in i bilden.

Har du några minnesbilder och informationer kring försvaret av städerna i södra Sverige? Har du kanske några bilder liggande i lådorna som visar de gamla värnen i stadsmiljön?

Tänk på att alla bilder är av intresse. En bild som hjälpte mig i efterforskningen visade ett par, sittandes på sin balkong, en vårdag 1949. I bakgrunden syntes tydligt ett av de gamla stadsvärnen, och jag kunde exakt placera in det i stadsmiljön. Fotografen hade nog inte en tanke på att hans bild skulle hjälpa till att inventera gamla militära betongfort mer än 50 år senare.

FÖRSVARSANLÄGGNINGAR I VÅRA STÄDER

Det var inte bara längs kusterna som det byggdes bertongvärn av alla de slag. Även de sydsvenska städerna fick sin beskärda del. Ungefär 300-400 värn byggdes i städerna. Värn som var helt anorlunda i sitt utförande, jämfört med kustvärnen i Skånelinjen. Tyvärr har stadsvärnen varit hårt utsatta för grävskopornas framfart i samband med att våra genomfarter, centrum och järnvägsstationer ändrats. De gamla värnen i städerna är nästan borta. Men än finns en del kvar. Bilderna här till höger visar ett litet urval vad som står att finna runt om i Skåne.

Men det var inte bara betongvärn som byggdes för att skydda våra städer. Det grävdes eldställning, provisoriska och mer permanenta. Luftvärnstorn och artilleriplattformer. Hamnstäder fick ett system av pansarspärar med betonghinder i olika utförande. På flygfält förbereddes avspärningar av olika slag för att förhindra luftlandsättningar. Kort sagt, det var ett mycket omfattande försvarssystem som växte fram under beredskapsåren. Men vi skall inte glömma bort åren som följde. 1950-talet, det som kom att kallas det Kalla Kriget satte sina spår i vårt försvar. Det mesta har försvunnit, det som finns kvar kommer inom kort också att ha försvunnit.

Boken om **Städernas Försvar** kommer att behandla allt detta, men också människorna och händelserna kring dessa försvarsanläggningar. En nutida militärhistorisk sammanfattning av det som fanns (och finns) runt om oss.

**Landskrona
Artillerigatan**

**Malmö
Kungsparken**

**Trelleborg
Fridhemsgatan**

**Ystad
Österleden**

**Svarte
Benstampen**

**Malmö
Hamnområdet**

VÄRN 739 och KANON m/02

Här fortsätter historien om kanonvärnet **739** i Viken och svenska arméns fältkanon m/02. För nyttillkomna läsare kan jag berätta att värn **739** byggdes 1940 och var avsett att utrustas med 7 cm kanon m/02. Bristen på kanoner gjorde dock att värnen kom att utrustas med 8 cm kanon m/1881 istället.

När värn **739** öppnades under 1999 upptäcktes en kvarglömd noteringslapp med anteckningen "kan m/02". Värnet hade alltså varit utrustat med kanon m/02. Här kommer nu berättelsen om fortsättningen och mer om försvarets vedermödor med kanonbestyckningen till de många värnen i Skånelinjen.

1939-1940, när de 37 kanonvärnen, i Skånelinjen byggdes, var avsikten att värnen skulle utrustas med kanon m/02. I värnen placerades en speciell kanonvagn, sk. Släde. Denna var fastsatt i framväggen, och löpte på järnskenor i betonggolvet. Sidriktning blev därmed betydligt enklare. Kanonen rullades helt enkelt upp på "släden" och låstes fast. Men det fanns andra problem...."Då behovet av 7 cm kan m/02 för utbildning visat sig för närvarande icke kunna täckas

på annat sätt än att de till Södra milo utlämnade 7 cm kan m/02 återställas, får Kungl. Arméförvaltningens tygdepartement härmed äran anhålla att nämnda pjäser successivt utbytas och ersättas med 8 cm kan m/81, vilka i skrivelse av den 16 augusti dnr UB/H 297:4 ställts till chefens för I. Armékårens förfogande vid A 3 T. Utbytet bör verkställas så att minst 4 st. 7 cm kan kunna återlämnas senast den 20 november innevarande år".

Denna uppmaning skrevs den 9 oktober 1940 till Militärbefälhavaren vid Södra milo från Kungl. Arméförvaltningen. Det fanns inte tillräckligt med 7 cm fältkanoner för att behovet skulle räcka till de nybyggda värnen, och dessutom behövdes pjäserna för utbildning av pjäsmanskapet.

För det var inte bristen på vapen som var det största bekymret. Ännu större problem orsakade bristen på utbildade soldater. Det var ett skriande behov av utbildade kulsprute-, pansarvärns- och kanonbesättningar.

De nybyggda värnens vapenutrustning fick därför komma i andra hand. Kanoner av äldre modell försågs med mindre hjul för att passa in i de låga värnen. Pansarvärnskanoner ersattes av

Bilden t.v

Här börjar färden tillbaka till tjänstgöringen. Den nästan 100-åriga kanonen skall åter i tjänst, om än en mera fredlig sådan. Samlingen av pjäser vid Beredskapsmuseet har fått ett värdefullt tillskott. Det speciella med värnkanonen är att den fortfarande har kvar de mindre hjulen. Pjäsens normala hjul gjorde det omöjligt att få in pjäsen i de mycket låga värnen i Skånelinjen.

kulsprutor. Kulsprutor fick ersättas med kulsprutegevär.

Men, tillbaka till värn **739** i Viken. Beviserligen har här stått en kanon m/02 tills långt in på 1980-talet. Tyvärr har de flesta av dessa gamla pjäser för länge sedan gått till skrot. Kanonen utgick ur den militära organisationen i början på 1990-talet. Men genom en förutseende ansvarig vid, numera fd., luftvärnsmuseet i Ystad (Lv4) sparades en värnkanon m/02. En vacker höstlördag flyttades kanonen till Beredskapsmuseet i Djuramossa. I samband med visningar och andra evenemang kommer kanonen att åter installeras i värn **739**. Kanske rent av kan något enstaka salutskott också komma att avfyras från den gamla pjäsen.

7,5 cm kanon m/02 i sitt ursprungsförande med stora hjul

www och inter-

Du har kanske upptäckt att Internet är en "guldgruva" för oss fortifikationsintresserade. Du kan enkelt leta dig fram till alla tänkbara intresseområden, både militärt och geografiskt.

Maginotlinjen, Atlantvallen och Västvallen har ett stort antal, mer eller mindre avancerade hemsidor. Men du finner också udda områden som ryska kustbefästningar i Vladivostok och försäljning av atombombssäkra skyddrum i USA.

Här några små smakprov att själv surfa iväg till:

En bra startplats är SiteO, sammanslutningen för ett antal fortifikationsintresserade:

www.feelit.se/siteo

Vänner av Maginotlinjen får sitt lystmäte på denna sida:

www.maginot.org/index-gb-htm

Vi skall inte glömma våra svenska sidor om försvarsanläggningar:

www.beredskapsmuseet.com

Skånelinjen, eller Per-Albinlinjen har givetvis sin egen sida:

www.geocities.com/Pentagon/Bunker/6013

Lite sidor från en tidigare stängd värld finner du här:

www.atc.cz/bouda/ang/
(tjeckiska befästningar)

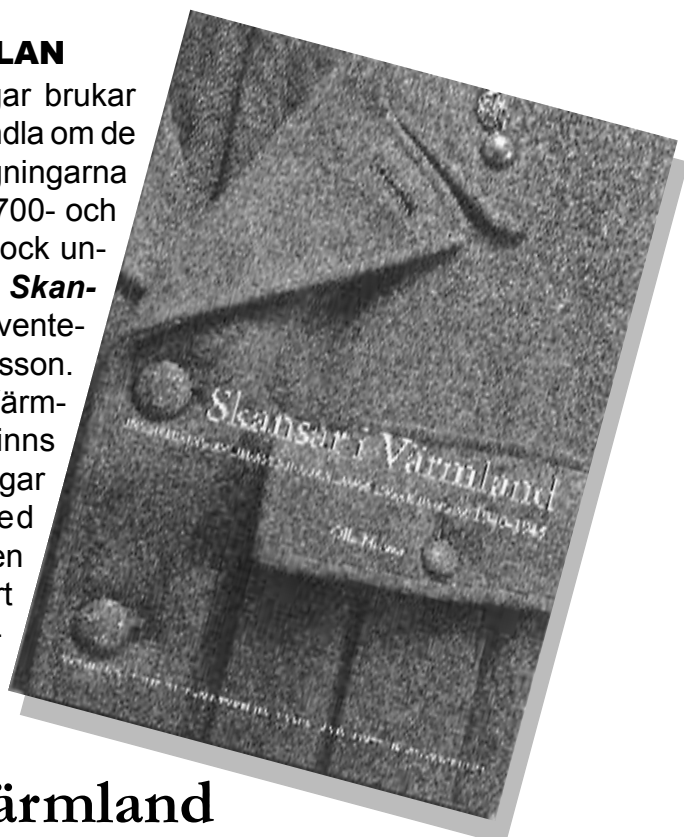
www.dvgu.ru/eng/region/culture/fort

(Befästningar i Vladivostok).

Givevis finns det mängder av länkar från dessa sidor som du kan fortsätta att åka vidare på. Se upp bara, det är lätt att försjunka i surfandet bland alla fort-sidorna. Tiden går fort, och ibland också upp-kopplingsavgiften - Lycka till med surfandet.

TILL BOKHYLLAN

Böcker om befästningar brukar nästan uteslutande handla om de stora, tunga fortanläggningarna som byggdes under 1700- och 1800-talet. Det finns dock undantag. Ett av dem är **Skansar i Värmland**. En inventeringsrapport av Olle Nilsson. Boken har utgetts av Värmlands museum. Här finns detaljerade beskrivningar över 29 skansar med bl.a. lägeskartor. Boken innehåller också ett stort antal bilder från byggnadstiden och hur det ser ut idag i området.

Skansar i Värmland

INVENTERING AV BEFÄSTNINGSANLÄGGNINGAR BYGGDA 1940-1945

Boken kan beställas från Värmlands Museum på telefon 054-143100 eller via epost museet@vermlandsmuseum.se

1983 drog en ordentlig höststorm fram över den skånska sydkusten. De långgrunda sandstränderna vid Ystad, och även längre österut drabbades rejält av den kraftiga stormen. Vågorna spolade långt upp land och drog med sig sandmassorna tillbaka. De gamla värnen som låg på sandstranden fick känna på vädrets krafter. Flera värn underspolades och började röra sig utåt. Bilden visar #155 vid Ystad Sandskog, ett pansarvärnsvärn som fått en ordentlig lutning. Den vackra stenmanteln, som än idag kan beundras, utfördes 1976 efter en annan storm som raserade den tidigare lösa stenmanteln på värnet. Värnet ligger strax öster om Ystad Saltsjöbad.

Bunkervisningar – en promenad genom Bered- skapstiden.

Under hösten har **Beredskapsmuseet** kunna erbjuda intresserade besökare en mycket innehållsrik och annorlunda museiupplevelse. Under 3 söndagar har besökaren kunnat åka med de guidade bunkerturer som, på försök genomförts. Under visningen besöks inte mindre än 6 olika betongvärn i Skånelinjen. Visningen avslutas med ett besök i ett större skyddsrum (Sk 48) med plats för över 100 man.

Två av de besökta värnen har fått tillbaka en del av sin utrustning och ger besökaren en inblick i hur våra beredskapssoldater tillbringade tiden under de långa och många dagarna vid Öresundskusten. Bl a är två utrustade med övningskulsprutor. Bristen på vapen, under andra världskrigets inledning, tvingade fram nödlösningar. Övningskulsprutan användes för att lära ut kommandon och hanteranden av vapnet.

Visningens första värn ligger vid Domsten, nere vid Öresunds vatten. Från värnet ser man den danska kustlinjen. Vid klart väder syns både Kronborgs slott och Kullens fyr från värntaket. I det gamla kulsprutevärnet, av modell Ksp III, kan besökaren verkligen uppleva instängdheten. På det knappt 8 m² trånga utrymmet trängdes 6-7 utrustade soldater med två kulsprutor. Det är många av besökarna som får något undrande i blicken när de själva provat på storleken inuti de gamla värnen.

På omslagets första insida kan du se en del bilder från dessa mycket populära visningar i vårt Militära Kulturlandskap.

På upptäcksfärd....

Bland de mera spännande delarna av militärhistorisk forskning är att fysiskt besöka och undersöka gamla anläggningar och värn. Det är alltid lika spännande när man står framför den låsta dörren, som kanske inte har varit öppen sedan 1960-talet (och ibland ännu senare).

Vad skall man finna, hur ser det ut, vilket skick osv, osv.

Värn 743, ett pansarvärnsvärn i Vikens norra delar, vackert beläget på golfbanan, hade stått stängt väldigt, väldigt länge. Spindelväven, eller vävarna som hängde ner från taket hade imponerande storlekar, i ett svagt ögonblick kände jag mig som Indiana Jones.

Men det oansenliga värnet dölde en överraskning, ni ser det själv på bilden. Ett vapenbord i trä med höjden anpassad till embrassyren.

Nu infinner sig alla frågorna. När kom bordet dit? Är det ett bord från kriget? Vilket vapen hör det till? Det är ingen hejd på alla frågorna som dyker upp.

Vi tar det lite logiskt:

Pv-värnen byggdes för 37 mm pvkanoner. Tillgången på dessa var mycket begränsad och flertalet värn utrustades istället med

20 mm pv-kanon, eller i vissa fall t o m med kulsprutor. Marklavetten till en 20 mm pv-kanon är mycket låg, så kanske bordet byggdes för att få pjäsen i rätt höjd – tänkbart.

Men det är också tänkbart att bordet byggdes senare för att t ex kunna ställa kulspruta m/36 eller senare typer av kulsprutor – vem vet.

Bilden ovan visar det gamla träbordet som har klarat tidens tand mycket bra.

Finns det någon i läsekretsen som har några idéer om vad detta kan vara, och om det finns liknande installationer på andra håll, tar jag tacksamt emot sådana funderingar.

Värn 743 på Vikens Golfbana, ett många betongvärn i den gamla linjen, där tiden har tyckts stå stilla.

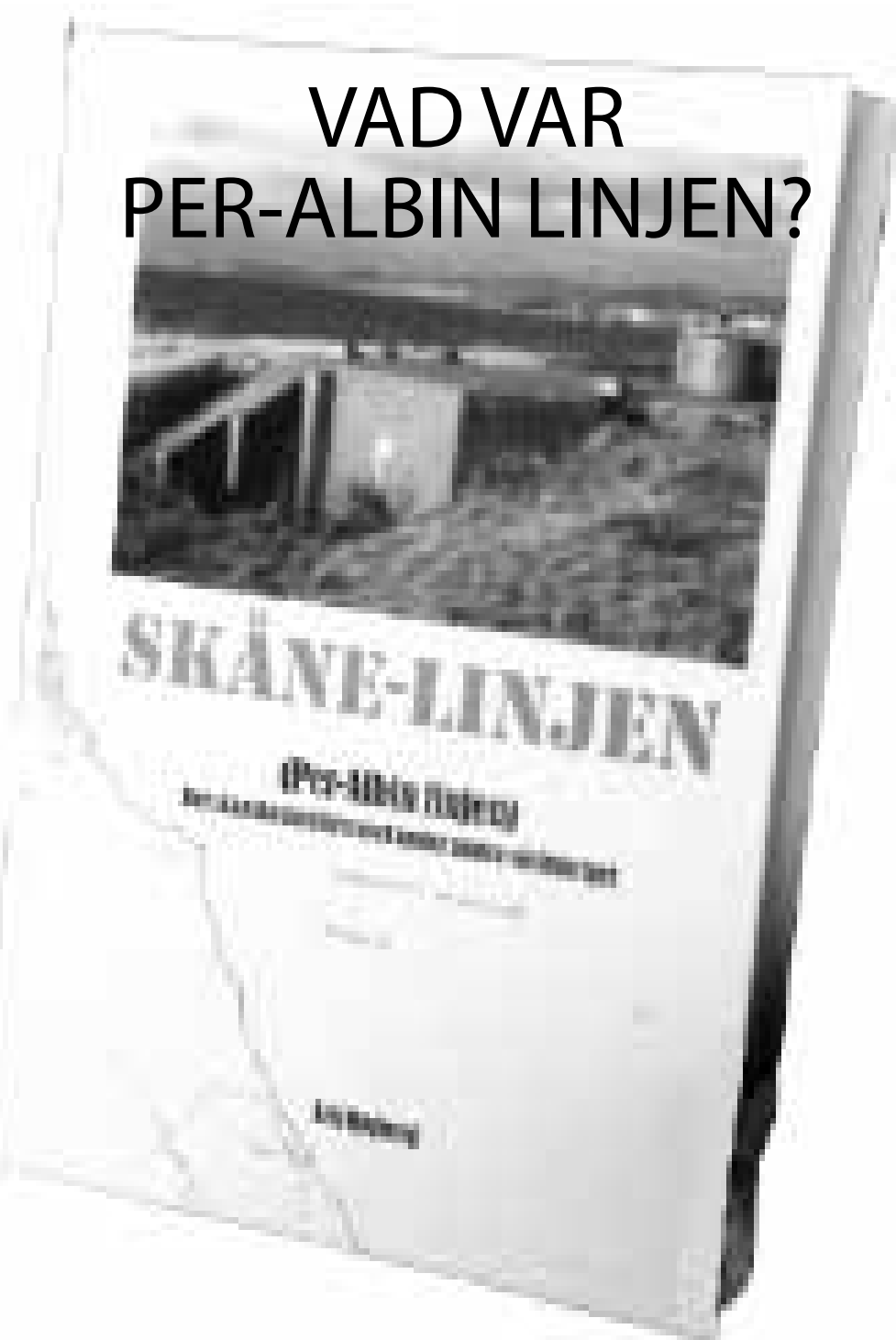
Läs om de stora ansträngningarna att uppföra den skånska försvarslinjen. Den värnlinje som kom att kallas Per-Albin linjen i folkmun. Läs om byggnationen, vapnen och soldaterna. Var med under de ödesmättade dagarna kring den 9 april 1940.

Men följ också med på fortsättningen. Den skånska värnlinjen ingick i det militära försvaret ända fram till våra dagar.

Du har kanske själv tjänstgjort vid värnlinjen - då är detta boken för dig.

Boken är också den första som presenterar denna stora försvarslinje, där över 3000 man var sysselsatta med att på rekordtid befästa den skånska kusten. Boken innehåller över 300 bilder, ritningar och mängder av information.

Här finns också tips om hur du hittar ut till de kvarvarande värnen. Det finns fortfarande över 700 värn kvar längs de skånska och blekingska kusterna från Båstad - Vieryd.

298:-

Använd postens inbetalningskort och sätt in **298:-** på pg **165 68 68-5**.

Boken levereras till dig inom 3-4 arbetsdagar. Glöm inte ange namn och adress. Du kan också beställa boken med kupongen här till höger. Ange namn och adress samt antal böcker.

För leverans och postförskott tillkommer då 64:-.

Beställningskupong

Ja tack, sänd mig omgående boken "Skånelinjen - det skånska kustförsvaret under andra världskriget". Boken kostar 298:-. För porto o postförskotts tillkommer 64 kronor. Genom att sätta in beloppet 298:- på postgiro 165 68 68-5, och ange namn o adress, slipper du både porto och postförskott. **OBS Skicka ej in kupongen om du betalar i förskott!**

Du kan också beställa boken via fax **0411 / 434 33**,
eller via e-mail: nytta@odata.se

Namn _____

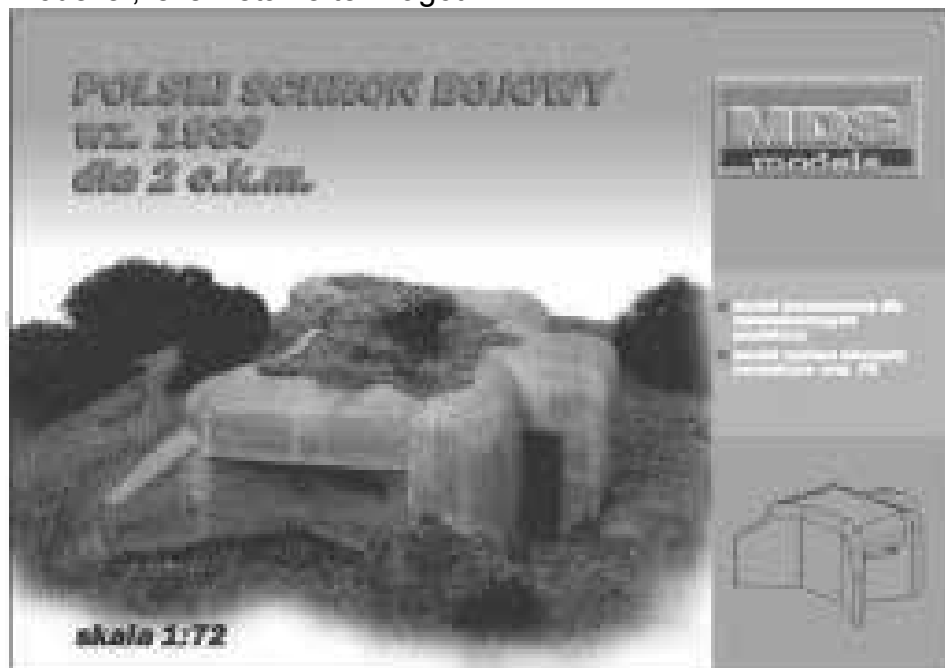
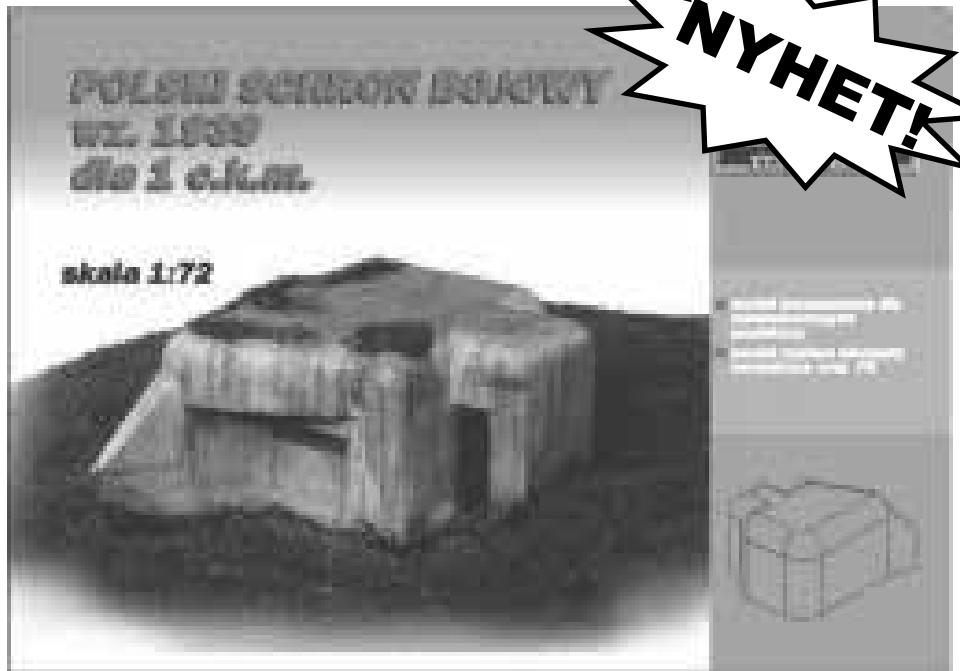
Adress _____

Postadress _____

Posta beställningen i ett frankerat kuvert till:
Fort&Bunker, Leif Högborg, Torsjö 21, 274 93 Skurup

BUNKERMODELLER

Från det polska modellföretaget MDS har FORT&BUNKER fått två olika modeller på polska kulsprutevärn från tiden runt andra världskriget. Modellerna är tillverkade i gips med mycket bra passform. En basplatta i plast medföljer också. Som framgår av bilderna är skalan 1:72 och möjligheterna till anpassningar och egna variationer är stora. Allt medföljande information är på polska. Den illustrerade byggbeskrivningen är dock väldigt lättfattligt och enkel att följa. Tycker du om att bygga modeller, eller letar efter något

annorlunda till hobbyrummet, eller bara för skoj, då har du här något verkligt annorlunda.

Är du intresserad av dessa annorlunda byggmodeller så hör av dig till oss. Vi har försökt hålla priserna på en rimlig nivå, men betänkt att detta är en mycket "smal" hobbysektor och modellerna är till stor utsträckning specialbyggda.

Ksp-värn för en ksp ...190:-
Ksp-värn för två ksp...190:-
Båda byggsatserna.... 360:-

Beställningskupong

Ja tack, jag beställer nedanstående byggmodell/er

.....st, Ksp-värn för en ksp á ...190:-

.....st, Ksp-värn för två ksp á ...190:-

.....st, Båda byggsatserna á 360:-

För porto tillkommer postens avgifter (ca 50:-) Betalar du i förskott på pg 165 68 68-5 slipper du avgifterna. Räkna med 6-7 veckors leveranstid. Du kan också beställa via fax **0411 / 434 33**, eller via e-mail: **nytta@odata.se**

Namn _____

Adress _____

Postadress _____

Posta beställningen i ett frankerat kuvert till:
Fort&Bunker, Leif Högberg, Torsjö 21, 274 93 Skurup

För porto och postförskott tillkommer postens avgifter. Betalning kan också ske i förskott till postgiro 165 68 68 - 5. Märk talongen med modellens namn. Glöm inte fylla i ditt eget namn och adress. Räkna med ca. 6-7 veckors leveranstid. Du kan göra din beställning på email **nytta@odata.se**, eller på telefon **0411/434 33** (det går bra att faxa på samma nummer). Du kan också skriva till
FORT & BUNKER,
Torsjö 21, 274 93 Skurup